

GALZA PRESS

Veselo i vážne, všetkým dobre padne včera, zajtra, dnes čítať GALZAPRESS

Informačný „kvartálnik“ nielen o Bytči a okolí,
nielen o histórii ale aj o súčasnosti

3

Ročník XII.
2024

V elektronickej podobe nás nájdete na:

www.collectorum.eu, www.velkabytca.sk

🍇 V nedeľu 1.9.2024 v poľskom partnerskom mestečku mesta Bytča Gmina Strumień sa konali Dožinkové slávnosti 2024.

Slávnostného sprievodu sa zúčastnili aj zástupcovia slovensko – českých partnerských miest Strumieňa.

✅ Za mesto Bytča to boli poslanci Mária Lee – Fajdiaková a Ladislav Greguš. Ulicami Drogomyšle prešiel dožinkový sprievod plný vyzdobených poľnohospodárskych strojov, tradičných krojov a žánrových scénok.

Zastávka počas "Pietnej cesty po Slovensku" 28. 08. 2024. Tejto akcie sa zúčastnilo cca 35 príslušníkov aktívnych záloh a členov Československej obce legionárskej.

Za Ministerstvo obrany Českej republiky Pavel Filípek a za Nadáciu Milana Rastislava Štefánika Pavel Šesták. Naše občianske združenie GALZA ich sprevádzalo v

úseku mesta Bytča a obce Kotešová. Odtiaľ pokračovali na východ Slovenska a do Poľskej republiky. Pietnu cestu organizovalo Ministerstvo obrany Českej republiky.

Od 1.9.2024 má archív v Bytči nového riaditeľa – **PhDr. Miroslav Martinický, PhD.**

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Galza informuje

Smútime za...

Dňa 27.8.2024 vo veku 75 rokov nás navždy opustil MUDr. Branislav Mičieta. Posledná rozlúčka sa uskutočnila 30.8.2024 o 14:00 na mestskom cintoríne v Bytči.

Dňa 10.6.2024 vo veku 92 rokov nás navždy opustila Anna Petrovská rodená Lacková. Posledná rozlúčka sa uskutočnila 13.6.2024 o 14:00 na mestskom cintoríne v Bytči.

Elena Hagendorfová, rod. Kováčová nás 7.5.2024 opustila vo veku 92 rokov. Pohrebné obrady sa uskutočnili 13.5.2024 o 13:00 v dome smútku v Bytči. Foto uverejníme v ďalšom čísle.

Dňa 11.5.2024 nás vo veku 96 rokov navždy opustila Mária Holášová. Pohrebné obrady sa uskutočnili 15.5.2024 o 14:00 v kostole sv. Barborky v Bytči.

ZO Slovenského zväzu záhradkárov v Bytči zorganizovala výstavu výstava ovocia, zeleniny, kvetov a výrobkov z výpestkov trvala od piatka 20.9.2024 do nedele 22.9.2024 v Dome kultúry. odber a hodnotenie exponátov bolo v piatok od 13,00 hod do 18,00 hod

V lete 2024 pribudli na kostolnej veži v obci Petrovice hodiny.

Pobrežná hliadka na kúpalisku v Bytči

Daniel Pastorek plavčík v Bytči na Mestskej plavárni

Marta Belková zo Štiavnika plavčíčka v Bytči na Mestskej plavárni

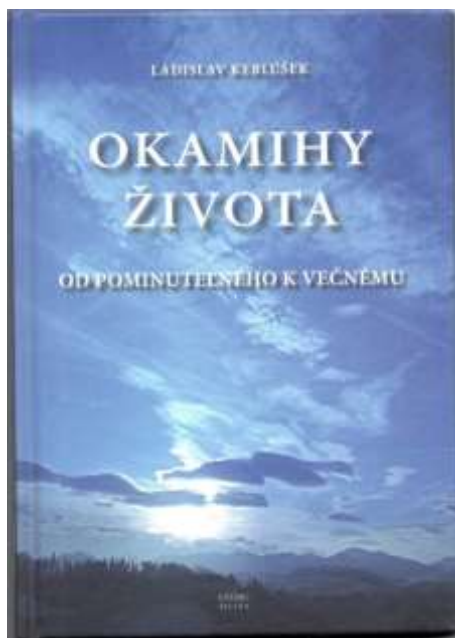
Ďalší talent z Bytče!

Martin Bačík narodený 07. 03. 2007 býva v Bytči, študent, hráč futbalového klubu MFK Ružomberok. Začínal vo futbalovom klube MFK Bytča. Fotené v Bytči 14. 06. 2024 na foto je s otcom Mariánom Bačíkom.

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Pribudlo do našej knižnice

Jozef Petrovský - Trončo v náručí

Na Námestí požiarnikov v Žiline stojí socha hasiča s prilbou na hlave a s hasičskou maskou na prsiach. V náručí drží zachránené dieťa, ktoré vynáša z horiaceho domu. Socha je venovaná hasičom – záchranárom. Dielo od akademického sochára Stanislava Bíroša (1901 – 1983) bolo odhalené 9. 6. 1957. Na podstavci sochy je napísaný text: „Z ĽUDU SOM VYŠIEL, JEHO ŽIVOT A PRÁCU CHRÁNIŤ CHCEM“ 9. VI. 1957 ONV, MsNV, KV ZPO. Jan Lacek (mamin brat) - hasič, model, on držal Tronča.

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Pomník v Kláštérnej ulici Orlová sme navštívili v utorok 20. 08. 2024 s rodinou padlého legionára (francúzsky legionár) Jána Hrtánka a to s Karolom Hrtánkom, jeho manželkou Máriou Hrtánkovou a ich vnučkou Grétkou Gácikovou. Karol Hrtánek mal starého otca menom Jozef Hrtánek a ten Jozef mal brata Pavla Hrtánka a jeho syn bol Ján Hrtánek legionár vo Francúzsku

Bytčania a Bytčiansko v rokoch 1944 - 1945

V tomto čísle sa prenosieme do udalostí v okrese Veľká Bytča, ktoré sa odohrali pred koncom existencie Slovenskej republiky. Sem - tam sa pritrafí, že v dokumentoch nájdeme počas bádania aj dokumenty k iným rokom tak ich opíšeme. Zvyčajne sú ako príloha k iným dokladom.

Informácie čerpáme z fondu pod číslom D1/935/44, prezidiálne, fond je uložený v Štátnom archíve v Žiline.

Okresný úrad vo Veľkej Bytči vypracoval dňa 04. 10. 1940 zoznam rozmnožovacích strojov nachádzajúcich sa v okrese Veľká Bytča.

Okresný úrad Veľká Bytča 2 kusy značka Grief a Hulte, meno obsluhovača je Jozef Možieš.

Okresná správa práce Veľká Bytča 1 kus značka Gama – Rotari, meno obsluhovača Pavel Ladirš.

Notársky úrad Veľká Bytča 1 kus značka Grief, meno obsluhovača František Palfy. Notársky úrad Petrovice 1 kus značka bez značky meno obsluhovača Emil Rybarik.

Notársky úrad Predmier 1 kus, značka Cyklostíle meno obsluhovača Kazimír Treskoň.

Staničný úrad Veľká Bytča 1 kus, bez značky meno obsluhovača Jozef Moravec.

Rímsko katolícka ľudová škola v obci Dlhé Pole 1 kus značka Cyklostíle obsluhovača František Halúska.

Hasičská okresná jednota Veľká Bytča 1 kus, značka Multityle meno obsluhovača Jozef Krieta.

Firma Július Schlesinger a brat, Veľká Bytča 1 kus značky Gestatner, meno obsluhovača Július Schlesinger.

Kov akciová spoločnosť Veľká Bytča 1 kus, značky Gestetner číslo 120979 meno obsluhovača Jan Matúšek.

Včelársky spolok Veľká Bytča a okolie obec Predmier, 1 kus značky Cyklostíle eno obsluhovača Ján Kuciak.

Firma M. Links H. Rosenzweig obec Predmier, 3 kusy značky Tyglpresse, meno obsluhovača Lukáš Uriček, Jozef Hanulík, Štefan Malobický.

Roľnícka vzájomná pokladnica Veľká Bytča 1 kus značky Senátor, obsluhoval ho J. Kremeň.

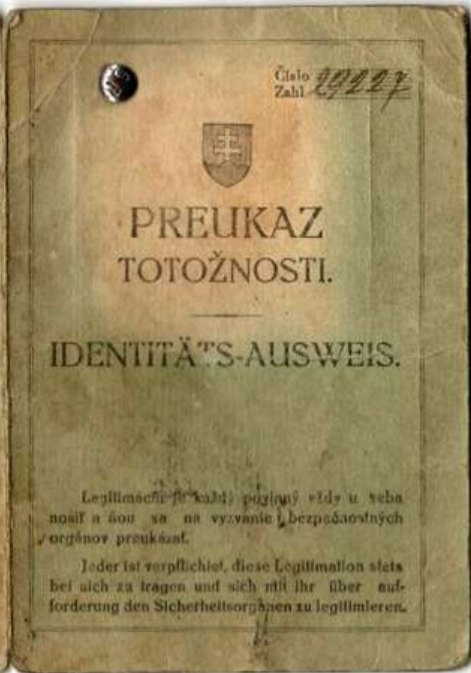
Firma Ferdinand Adamík a spol. Veľká Bytča, 1 kus, bez značky a obsluhoval ho Ferdinand Adamík.

Daňová správa Veľká Bytča, 1 kus, značka Šimúnek 22264 obsluhoval ho Ferdinand Kamas.

Ludo Fischer obec Zemianská Kotešová, 2 kusy cyklostil a kopirovacie zariadenie a obsluhoval ho Ludo Fischer úradník dôchodkovej kontroly z Veľkej Bytče.

Pod číslom dokumentu 311/1943 prezidiálne vo veci Pastiersky list katolíckych biskupov na Slovensku o židovskej otázke, čítanie v kostoloch dňa 21. marca 1943 predkladá dňa 30. 04. 1943 Okresný náčelník Prezidiu župného úradu v Trenčíne následovne:

„Oznamujem, že čítanie Pastierskeho listu Slovenských biskupov v kostoloch dňa 21. marca 1943 nevyvolala u veriacych práve priaznivý ohlas, keďže veriaci poukazujú na to, že Židia hromadne dávajú sa pokrstiť len z vypočítavosti, aby sa tak zachránili pred vysťahovaním, prípadne aby získali iné výhody. Neveria, že z týchto prekrstjených Židov by sa stali verní vyznávači rímsko-katolíckej alebo inej cirkvi. Podľa náhľadu kresťanského obyvateľstva, Žid ostane len Židom i keď sa dá prekrstiť na niektorú kresťanskú vieru.“

Prezídium ministerstva vnútra pod číslom 154-19/5-13/1944 zo dňa 26. 05. 1944 s označením „Dôverné! A Veľmi súrne!“ vo veci Zavedenie povinných legitimácií s fotografiou rozoslalo k prevedeniu všetkým pánom okresným náčelníkom, pánovi policajnému prezidentovi v Bratislave a v Prešove a pánovi prednostovi Štátneho policajného úradu v Žiline a na vedomie všetkým županom, pánovi hlavnému veliteľovi žandárstva v Štubnianských Tepliciach (dnes Turčianske Teplice) a pánovi prednostovi Ústredne štátnej bezpečnosti v Bratislave nasledovné: Dodatkom k výnosu zo dňa 15. 05. 1944 číslo 151-8/5-1/44 upravujem Vás, aby pri vystavovaní legitimácii osobnej totožnosti bolo pokračované vždy v dohode s predsedom miestnej Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a veliteľom Hlinkovej gardy a v prípade ak ide o osoby nemeckej národnosti tiež s prísluš-

ným predsedom poľažme veliteľom Deutsche Partei a Freiwillige Schutzstchafel (Dobrovoľný zbor, v skratke FS). Podľa tohto prípisu legitimácie Hlinkovej mládeže, Hlinkovej gardy, FS a podobne nebudú slúžiť za platný preukaz totožnosti a v žiadnom prípade nebudú nahrádzať predpísané legitimácie osobnej totožnosti. Za ministra je podpísaný Dr. Starinský vlastnou rukou a je pripojený pozdrav „Na stráž!“.

Ministerstvo národnej obrany – odbor bezpečnostný pod číslom 2.263/1944 dňa 28. 11. 1944 vo veci Občianske legitimácie a legitimácie osobnej totožnosti s fotografiou vydalo nasledovný príkaz: „Následkom politického puču na Slovensku dostali sa do rúk povstalcov tlačivá občianskych legitimácií a preukazov osobnej totožnosti, ktoré sú teraz zneužívané k páchaniu trestných činov, poľažme k legitimovaniu sa rôznych nezodpovedných a protištátnych živlov. Vzhľadom na uvedené dňom 15. 12. 1944, v Bratislave dňom 31. 12. 1944 vydaných občianskych legitimácií a preukazov občianskej totožnosti. Od dňa 15. 12. 1944 a v Bratislave od 01. 01. 1945 bude slúžiť za hodnoverný preukaz totožnosti len po patričnom preverení, opatrený vidovacou klauzulou „Totožnosť preverená dňa ::::: a preukaz bude opatrený guľatou pečiatkou a podpisom prednostu alebo zástupcu úradu legitimáciu vydávajúceho.“ Podpísaný minister národnej obrany Haššík vlastnou rukou a je tu pridaný aj pozdrav „Na stráž!“ Príkaz bol rozposlaný všetkým okresným náčelníkom, policajnému riaditeľovi v Bratislave, v Prešove a pánovi prednostovi Štátneho policajného úradu v Žiline k prevedeniu a na vedomie ho zaslali Všetkým pánom županom, pánovi prednostovi Ústredne štátnej bezpečnosti a pánovi hlavnému veliteľovi žandárstva v Bratislave. Príkaz je opatrný poznámkou „Veľmi súrne!“

V tejto časti ukončíme naše rozprávanie o živote obyvateľov okresu Veľká Bytča počas trvania Slovenskej republiky. Táto republika postupne zanikla tým, že jej územie bolo postupne včlenené do obnovenej Československej republiky. Aby sme priblížili čitateľovi posledné dni prvej Slovenskej republiky vybrali sme z knihy od autora Anton Hruboň „Alexander Mach radikál z povolanie“ strana číslo 361, 362, 363 (ISBN 978 – 80-8159-667-4) nasledovné: „V pondelok 02. 04. 1945 sa Alexander Mach (minister vnútra) do slovenskej metropoly nakrátko vrátil a v chvate hektickej situácie vybavoval posledné organizačné záležitosti. Bratislavu definitívne opustil až vtedy, keď Sovieti dosiahli Krížnu ulicu. Dňa 04. 04. 1945 sa Alexander Mach evakuoval s vládou Slovenskej republiky do Nemecka. Dňa 05. 04. 1945 dorazila časť slovenskej vlády z rakúskeho Kremsmünsteru, kde si rozložila svoje dočasné sídlo. V improvizovaných podmienkach v meste úradovala až do 01.05.1945. Najväčšia časť vládnych činiteľov sa usídlila priamo v Kremsmünsteri v budove benediktínskeho kláštora. Rodiny s deťmi dostali pridelenú jednu miestnosť, osoby evakuujúce samostatne bez rodinných príslušníkov sa pre nedostatok miesta delili o izby so spolubývajúcimi. Dočasný domov v nich nali stovky evakuantov vrátane neregistrovaných utečencov, ktorí sa do evakuačnej vlny dostali v pomykove turbulentných udalostí pred oslobodením Slovenska sovietskou, rumunskou a československou armádou. Na zasadnutiach vlády s riešili drobné problémy súvisiace s množiacimi sa evakuantami, ktorých bolo v čase príchodu vládnych predstaviteľov asi dve stovky. Tisov kabinet nemohol vývoj na Slovensku nijako ovplyvniť, nemecké jednotky odolávali len na severozápadnom Slovensku, kde sa súčasne držali zvyšky ľudáckej administratívy až do konca apríla 1945 a na ostatnom území sa ujímali moci orgány obnovenej Československej republiky. Vládne vyhlásenie z 21. 04. 1945 odvysielané o tri dni na to aj v rozhlase, bolo preto labuťou piesňou Tisovej vlády. Náčelník Hlinkovej Gardy Otomar Kubala sa v apríli 1945 snažil dohodnúť prevelenie Hlinkovej gardy do Rakúska na obranu slovenskej vlády. Situácia slovenských evakuantov v Kremsmünsteri sa zásadne zmenila po tom, čo mesto obsadili americké vojská. Slovenská vláda (jej časť) dňa 08. 05. 1945 podpísala v meste Kremsmünster kapituláciu a je členovia sa stali vzápätí zajatcami americkej armády, Veliteľ XX. zboru III. americkej armády generál Walton H. Walker formálne prevzal slovenských vládnych činiteľov pod svoju „ochranu“. Týmto aktom teda prestala existovať prvá Slovenská republika. Dňa 03. 05. 1945 bola oslobodená posledná obec na Slovensku a to obec Makov. Mesto Bytča bolo oslobodené 01. 05. 1945. Tu sa už budeme stretávať v dokumentoch s Okresnými národnými výbormi a skratkami ONV. Fond ONV Bytča prezídálny

dokument pod číslom 67/1946, tu sa nachádza dokument s dátumom 09. 06. 1945 pod číslom 277/1945 prezidiálne a to Výkaz zamestnancov. Okresný národný výbor vo Veľkej Bytči adresoval Poverenictvu vnútra národnej rady pre veci vnútorné zoznam zamestnancov Okresného národného výboru. Na základe uznesenia širšieho ONV zo dňa 06. 05. 1945 bol ustanovený vedúcim úradu ONV vo Veľkej Bytči Oldřich Beneš oficiál vo výslužbe. Jeho spisy na schválenie boli predložené Vášmu poverenictvu dňa 25. 05. 1945 pod číslom 260/1945 vedúci úradu ONV Oldřich Beneš, Štefan Komár hlavný komisár – bývalý okresný náčelník, Frentišek Belica koncipista, Karol Chalás účtovný tajomník, Alžbeta Skotnická hlavná kancelárska oficiantka, Mária Kocincová kancelárska oficiantka, Augustín Kostelný kancelársky oficiant, ktorý žiada do notárskej služby, Žiadosť predložil 09. 06. 1945 pod číslom 2-E9421/1-9/6-1945. Ladislav Dančík kancelársky oficiant, Štefan Alebdínsky kancelársky pomocník, Jozef Behřík úradný zriadenec. Títo zamestnanci majú byť preložené z dôvodov potreby na miestne pomery a to: Dominik Hudec oficiál, Mária Višňovská kancelárska oficiantka, Sidónia Petrovská kancelárska oficiantka. Podpísaný predseda Okresného národného výboru Rudolf Šamánek.

Z dokumentu zo dňa 31. 03. 1946 pod číslom I/1-2733/5-1946, adresát Jozef Čajka notársky riaditeľ vo Veľkej Bytči. Podpísaný povereník vnútra Dr. Ferjenčík Mikuláš sa dozvedáme nasledovne: „Rozsudkom Okresného ľudového súdu vo Veľkej Bytči zo dňa 20. 10. 1945 číslo Tľud 11/1945/23 boli ste posúdený podľa paragrafu číslo 5 nariadenia číslo 33/1945 Sb. n. SNR na zadelenie do pracovného útvaru na dobu troch mesiacov, súčasne podľa paragrafu 7 citovaného nariadenia bola u Vás vyslovená strata občianskych práv na dobu 5 rokov.

Podľa paragrafu 2 číslo 99/1945 Sb. N., SNR nesmie byť zamestnancom, kto bol podľa nariadenia číslo 33/1945 Sb. N., SNR potrestaný ťažším trestom než je verejné pokarhanie. Vzhľadom na to, že vyššie uvedeným rozsudkom ste boli posúdený podľa nariadenia číslo 33/1945 Sb. n. SNR ťažším trestom ako je verejné pokarhanie, prepúšťam Vás dňom 20. 10. 1945 zo štátnej služby notárskej, súčasne týmto dňom zastavujem Vám vyplácanie všetkých služobných plátov.“

Odvlečení do gulagov

Tento údaj sme získali z webovej stránky Ústavu pamäti národa. Jedná sa o zoznam deportovaných do Sovietskeho zväzu. *4358 Mičura, Dr. Martin 17.9.1883 AMZV, SSSR 1943-60, ZÚ Moskva, k. 22/Vál. Zajatci Výraz "Gulag"* pôvodne označoval skratku ruského názvu organizácie "Glavnoje upravlenje lagerej" ("Hlavná správa táborov"), ktorá v rokoch 1930 až 1960 spravovala obrovský komplex sovietskych pracovných, tranzitných, trestaneckých a detských táborov. V prenesenom význame sa však stal synonymom celého sovietskeho väzenského systému. Podľa doposiaľ známych zoznamov bolo do gulagov v rokoch 1944 a 1945 odvedených aj 7419 slovenských občanov, z toho vyše 200 žien. Asi 550 z nich sa už nikdy nevrátilo domov.

Vstup Červenej armády do strednej Európy na jeseň 1944 neznamenal iba oslobodenie od nemeckej okupácie, spreádzala ho i vlna masového zatýkania a deportácií do sovietskych pracovných táborov. Z Československa neboli násilne odvedení len ruskí emigranti a ich rodinní príslušníci, ale aj domáce obyvateľstvo.

Deportácie do gulagov postihli najmä obyvateľov východného a južného Slovenska, preto medzi nimi boli okrem Slovákov aj občania nemeckej, maďarskej a rusínskej národnosti. Časť z nich tvorili vopred vytipované osoby, ktoré mohli podľa sovietskej tajnej polície ohroziť nástup komunistického režimu, predovšetkým živnostníci a bohatší gazdovia. Týchto ľudí najčastejšie zadržali na sovietskych veliteľstvách, kde boli oficiálne predvolaní na výsluch alebo na tlmočenie. Druhá skupina odvedených pozostávala z obyčajných roľníkov a robotníkov. Do gulagov putovali, pretože v ZSSR potrebovali otrocké pracovné sily na obnovu vojnou zničeného hospodárstva. Sovietske orgány ich zvyčajne zhromaždili pod zámienkou, že pôjdu na niekoľko dní opravovať komunikácie alebo odpratávať trosky. Iba z troch malých gemerských dedínok Vyšný Blh, Nižný Blh a Uzovská Panica bolo v januári 1945 takto odvedených vyše 150 mužov a žien. Výnimočné však nebolo ani náhodné a svojvoľné zatýkanie – pokiaľ totiž niektorá osoba zaradená do transportu zomrela alebo utiekla, musel ju nahradiť niekto iný.

Väčšina občanov odvedených do Sovietskeho zväzu vykonávala banské, lesné a stavebné práce v Donbase, na Kaukaze a na Sibíri. Úmrtnosť v gulagoch bola obrovská. Už počas presunu v nevykurovaných železničných vozňoch zomierali ľudia na následky podchladenia. V táboroch boli podmienky ešte horšie. Väzňov sužovala vysilujúca drina, kruté zaobchádzanie dozorcov, podvýživa, infekčné choroby a parazity. V zime boli vystavení krutým mrazom a v lete neznesiteľným horúčavám. Ženy museli čeliť i sexuálnemu násiliu zo strany dozorcov. Mnohí väzni zahynuli pri úrazoch a ďalší sami ukončili svoj život, lebo už nedokázali znášať utrpenie.

Rodiny odvedených občanov sa už od leta 1945 obracali na ministerstvo zahraničných vecí v Prahe so žiadosťou o pomoc pri pátraní po nezvestných príbuzných. Úsilie československej vlády o ich repatriáciu však narážalo na obštrukcie alebo úplnú ignoranciu zo sovietskej strany. Prvá časť deportovaných, išlo najmä o ženy a invalidov, ktorí nemohli podávať dostatočný pracovný výkon, bola prepustená v rokoch 1947 a 1948. Ostatní museli čakať na všeobecnú amnestiu v marci 1953. Aj po návrate do vlasti niesli odvedení občania biľag kriminálnikov a nepriateľov komunistického režimu. Niektorých dodatočne uväznili, ďalších ešte dlhé roky vyšetruvala Štátna bezpečnosť a ich deťom bolo znemožnené štúdium na vysokých školách. Úplnej rehabilitácie sa obeť gulagov dočkali až po novembri 1989.

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Výzva čitateľom!!!

Vie niekto o Jozefovi Pecháčovi bližšie informácie?

Pátrame po hrobe účastníka protinacistického odboja na Slovensku menom Josef Pecháč, ktorý padol v marci 1945 na Slovensku a podľa dokumentov by mal byť pochovaný na cintoríne v Hričovskom Podhradí.

Dňa 07.10.2024 sme boli pozrieť na cintoríne, no hrob s takým menom sme tam nenašli. Budeme kontaktovať Obecný úrad v Hričovskom Podhradí. Viete nám v tomto poradiť, usmerniť nás?

nar. 1. 12. 1896 v Prčici, řezník a hostinský v Prčici řp. 109. EDUARD VELEBIL, nar. 10. 3. 1901 v Praze, městský tajemník v Prčici řp. 158.

Dne 28. ledna 1943 byli na městském úřadě v Prčici po výslechu zatčeni gestapem:

1. Antonín Novák, starosta obce a malíř v Prčici,
2. Eduard Velebil, městský tajemník v Prčici,
3. Jan Vodňanský, řezník a hostinský v Prčici,
4. Bohuslav Sova, řezník a hostinský v Prčici,

a bez udání důvodů odvezeni na gestapo do Tábora, kde u krajského soudu v Táboře přenocovali a hned druhého dne časně ráno byli odvezeni do Terezína (malé pevnosti). Odtud byli dne 13. února 1943 zavlčeni do koncentračního tábora Birkenau (Rajsko), kde po strašných útrapách zemřel nejdříve Eduard Velebil dne 2. března 1943 a poté Bohuslav Sova dne 30. března 1943. Zbývající Antonín Novák a Jan Vodňanský byli pak postupně vlačeni koncentračními tábory Osvětim, Buchenwald, Dora, Elbrich, Belsen-Bergen a Celle. Na konci války byli osvobozeni spojeneckými armádami a teprve v měsíci červnu 1945 se dostali šťastně domů.

Na anonymní udání byli ve dnech 16.—19. května 1944 zatčeni benešovským gestapem Karel Dvořák, vrchní správce všeobecné veřejné nemocnice v Prčici, se svou manželkou Marií a ostatními příbuznými a odvezeni do Prahy-Pankráce, protože tchána a otec Josefa Nováka, úředníka v. v., ač o tom věděli, neudali z nedovoleného přechovávání zbraní, které měl jako jejich milovník uschované ve svém domě. Šlo o pěknou sbírku starých, novějších

Byl nalezen teprve dne 26. března 1945 v celé výzbroji a ve vojenském oblečení, zabalen v deuce a zavát měhem. Německým důstojníkem byl mu vojenský oblek odebrán a lidmi byl ustrojen v oblek civilní. Místní národní výbor v Hričovském Podhradí vystrojil mu svým nákladem pohřeb a dne 28. března 1945 byl pochován na obecním cintoríně v Hričovském Podhradí. Partyzánské kamarádi, kteří s ním neustále prožívali společný život, dozvěděvše se o jeho smrti a místo jeho odpočinku, dojati nesli zdrceně ztrátu svého věrného přítele a vlastence a rozhodli se, že k uctění jeho památky položí věnec na hrob, kde klidně odpočívá jeho dobré srdce. Na cestě však narazili na německou ozbrojenou hlídku, kterou zajali a donutili ji jít s nimi ke hrobu. Po vzdání pocty a položení věnce se s ním rozloučili, na zpáteční cestě propustili Němce a sami se vrátili na své stanoviště.

Okresní národní výbor ve Velké Bytči oznámil přípisem ze dne 2. června 1945, č. j. 2-E 9214/1-30/3 1945, místnímu národnímu výboru ve Vrchotických, že v obci Hričovském Podhradí byla dne 26. března 1945 nalezena mrtvola zastřeleného muže partyzána, jehož totožnost byla zjištěna podle dokladů, jež u něho byly nalezeny. Běželo o Josefa Pecháče, narozeného dne 12. března 1901 ve Vrchotických, který byl dne 28. března 1945 pochován. V uvedeném přípisu se žádá, aby rodiče jmenovaného byli o tom šetrným způsobem zpraveni.

i modernějších zbraní. Rozsudkem zvláštního soudu při zemském soude v Praze (Sondergericht) ze dne 21. srpna 1944 byla Marie Dvořáková odsouzena k trestu jednoho roku kázně a odvezena do Aichachu v Bavorsku, odkud se vrátila dne 20. května 1945. Karel Dvořák byl osvobozen a dne 30. srpna 1944 se vrátil z Pankráce domů. Pouze Josef Novák dne 10. listopadu 1944 v káznici v Gollnowě v Pomoraněch ve věku 84 let věznění podlehl. Pachatel anonymního udání byl později vypátrán a při zatýkání se zastřelil.

Josef Pecháč, narozený dne 12. března 1901 ve Vrchotických, s. o. Sedlec, nadporučík vozačského praporu č. 17 ve Spišské Nové Vsi na Slovensku, svobodný, jediný syn rodičů Čeňka a Zofie Pecháčových, domkářů z Vrchotických, který jako svobodný podporoval, byl od roku 1935—1944 správcem mlékárny v Mřovicích u Písku. Odtud odešel do služeb partyzánů, kteří se zdržovali u Velkých Karlovic, aniž podal rodičům o sobě jedinou zprávu za celou dobu své ilegální činnosti, a to proto, aby je ušetřil všech starostí a nebyl prozrazen a nepřivedl tak rodiče do utrpení. Pouze příbuznému řidičimu učitelu Václavu Havlovi v Libenicích se mu podařilo propašovat o sobě písemnou zprávu, že žije v dobrém prostředí, a že ho žádá, aby se rodičům o tom zprávu, že žije v dobrém prostředí, a že si přeje, aby mu Bůh dal možnost ještě jednou se s rodiči šťastně shledat. Několik dní po slovenském povstání se převzal s deseti kamarády na přívoze Malá Bytča—Predmier a tak se dostal jeden z kamarádů zabít, druhý těžce raněn a ostatním devíti se podařilo uniknouti do obce Sučová—Hradná. Odtud odešli na horu Kunerad, kde byli partyzánské velitelství. Na cestě se sešli s více partyzány, kteří jim oznámili, že Kunerad je rozbitý. Vrátili se proto společně do Sučové, kde opět narazili na Němce a za prudké přestřelky byli úplně rozprášení, takže se již nesešli.

Po všech těchto nehodách se Josef Pecháč toulal několik dní v horách, a se mu dne 25. září 1944 podařilo dostat se do Hričovského Podhradí. Byl velmi zubožený a bolela ho noha, kterou měl velmi otláčenou a podebranou, takže se nemohl ani obout. Celý týden nocoval v jednom domku a za dne odcházel do lesa. Poté pro značné množství Němců nemohl však již chodit o domku, kde nocoval, a proto se zdržoval v lese, kam mu slovenský lid donášel stravu. Když nadešla zima, noha ho stále bolela a nemohl se dostat mezi partyzány, rozhodl se, že se schová. Za pomoci slovenského lidu byl ode dne 1. prosince 1944 do 3. února 1945 ukryt ve stodole v Hričovském Podhradí. Ze stodoly brali však Němci pro svoji potřebu uskladněnou slámu, hrozilo mu tudíž a jeho ochráncům nebezpečí, že bude vyzrazen a dopaden. Aby tomu předešel, rozhodl se vrátit se znovu do lesa, kde si vynašel nový úkryt v tak zv. bunkru. Slovenský lid z Hričovského Podhradí staral se ve své odhodlané vytrvalosti neúnavně dále o jeho výživu a zásoboval jej vším možným. Při jedné z výzvědných cest, stoje dne 12. 2. 1945 na kopci u smrku, byl spatřen dalekým zrakem maďarským vojákem a střelen do krku. V tratišti krve se skácel zem a s vypětím všech sil se doplazil ještě poněkud dále a zde skončil.

JOSEF PECHÁČ,
nar. 12. 3. 1901 ve Vrchotických, padl dne 12. 2. 1945 jako partyzán v Hričovském Podhradí na Slovensku.

VOJTĚCH NÁHODA,
nar. 19. 4. 1908, dělník v Sedčici na Wils. dr. řp. 2, usmrčen dne 23. 11. 1944 v Markštátu.

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Starostovia, primátori, predsedovia Mestského národného výboru a obecní zastupitelia

Tu by sme chceli čitateľov zoznámiť s ľuďmi, ktorí viedli naše mesto Bytča od čias dávno minulých až po súčasnosť. Samozrejme, fotky všetkých určite nezískame. Písomný materiál sme čerpali z knihy s názvom Bytča ISBN 978 - 80 - 0972887 - 0 - 9 vydanéj v roku 2017. Chceme sa poďakovať rodinným príslušníkom, ktorí nám fotky za týmto účelom poskytli.

Rudolf Gašperec

Martin Mičura

Jozef Pavlík

Zoznam richtárov, starostov, predsedov a primátorov Bytče

Od – do	Meno a priezvisko	Od – do	Meno a priezvisko	Od – do	Meno a priezvisko
1378	Peter, syn Damiana	1786 – 1791	Ján Kašaj	1880 – 1884	Alexander Skotnický
1393 – 1399	Saczkowski (Poliak)	1792 - 1793	Mikuláš Keblúšek	1885 – 1887	František Arleth
1450	Stanislav Žid	1794 – 1795	Martin Beloň	1894 – 1913	Alexander Skotnický
1484	Jakub Bosman	1796 – 1799	Ján Kašaj	1914 – 1918	Ľudovít Holzmann
1525	Martin	1800 – 1802	Štefan Felcan	1919 – 1922	Jozef Skotnický
1583	Mikuláš	1803 – 1805	Ondrej Valášek	1923 – 1927	Ferdinand Adamík
1587	Adam Tisový	1806	Ján Begáň	1927 – 1945	Martin Mičura
1644	Ján Kučera	1807 – 1809	Mikuláš Skotnický	1945	Rudolf Šamánek
1658	František Sexti	1810 – 1812	Mikuláš Pohovej	1945 – 1946	Ladislav Lang
1702	Ján Hudák	1813 – 1814	František Halás	1946 – 1948	Jozef Pavlík
1710	Ján Hudák	1815 – 1817	Ondrej Smatana	1948 – 1949	Martin Mrena
1730	Mikuláš Matejik	1818 – 1820	Mikuláš Skotnický	1949 – 1950	Viliam Janeček
1742	Mikuláš Matejik	1821 – 1824	Ondrej Smatana	1950 – 1951	Ján Kamas
1743 – 1744	Adam Foltin	1825 – 1828	Mikuláš Keblúšek	1951 – 1954	Jozef Badík
1746 – 1748	Ondrej Fridrichovský	1829 – 1831	Ondrej Bielik	1954 – 1957	Peter Kratochvíl
1749 – 1750	Adam Foltin	1832 – 1834	Ján Rusňak	1957 – 1960	Benjamin Holánik
1751 -1752	Ján Begáň	1835 – 1839	Michal Beloň	1960 -1968	Jozef Langer
1753 – 1761	Štefan Ištvanec	1840 – 1844	Juraj Fábry	1968 -1969	Ivan Kamas
1762 – 1769	Ondrej Urbanovský	1845 - 1846	Ján Beloň	1969 – 1971	Rudolf Gašperec
1770 – 1772	Ondrej Pavlušik	1847 – 1848	Mikuláš Keblúšek	1971 – 1975	Jaroslav Barcalík
1773	Ján Ištvanec	1849	Mikuláš Skotnický	1975 – 1981	Leopold Václavík
1774 – 1776	Ján Fridrichovský	1850 – 1857	Jozef Lemeš	1981 – 1990	Dušan Urban
1777 – 1778	Jozef Kašaj	1858	Ján Fridrichovský	1990	Stanislav Chura
1779	Ján Ištvanec	1859 – 1860	Ján Beloň	1990 – 1998	Peter Lalinský
1780 – 1781	Ondrej Pavlušik	1861 – 1867	Mikuláš Keblúšek	1999 - 2009	Peter Korec
1782 – 1783	Ondrej Valášek	1868 – 1869	Ján Beloň	2010 -	Miroslav Minárčik
1784 – 1785	Štefan Begáň	1870 -1879	Jozef Lemeš		

Spracoval PhDr. Martin Gácik

AUGUST 2024

GEROMETTA Eugen

* 29.08.1819 Žilina

† 16.07.1887 Nitrianska Streda

kňaz, národovec, publicista

205. výročie narodenia

Pochádzal zo známej žilinskej meštianskej rodiny. Jeho starý otec bol pôvodom Talian. Otec František sa zaoberal obchodom. Bol mestským radcom a neskôr mešťanostom (primátorom) Žiliny.

E. Gerometta mal niekoľkých súrodencov. Ukončil gymnázium v rodnom meste. Potom študoval filozofiu na seminári v Nitre a teológiu na generálnom seminári v Pešti. Po vysviacke za kňaza (1842) pôsobil na fare v Čadci, Dlhom Poli, Bytči

(1844-1860) a na konci života v Nitrianskej Strede. Kandidoval za poslanca do uhorského snemu. Po falošnom obvinení zo strany príbuzného šľachtického protikandidáta z poburovania ľudu a protištátnej činnosti, musel ujsť z Uhorska. Po odvolaní proti obvineniam sa mohol vrátiť z exilu v moravských Karlovíciach do Bytče. V 1853 roku sa stal farárom v Bytči. Aktívne sa zapájal do slovenského národného obrodného hnutia, ktoré viedol Ľudovít Štúr. Venoval sa publikačnej činnosti. Práce a príspevky zverejňoval v časopise „Slovenské národné noviny“, „Orol tatranský“, „Slovenské pohľady“, „Katolícke noviny“. Bol členom jazykového odboru spolku „Tatrin“. Podieľal sa na založení Matice slovenskej v Martine. V tvorbe sa zaoberal najmä jazykovednými otázkami, regionálnou tvorbou a slovanskými záležitosťami. Okrem rodnej slovenčiny ovládal cudzie reči: nemčinu, maďarčinu, latinčinu a gréčtinu. V dôsledku úrazu, ktorý utrpel v 1852 roku v kolkárni, založenej na fare v Bytči, mal zdravotné problémy. V Nitrianskej Strede sa u neho prejavila nervová choroba, z ktorej sa musel liečiť. Zomrel v mieste svojho posledného pôsobiska.

Eugen Gerometta je patronóm jednej z bytčianskych ulíc.

SEPTEMBER 2024

Pripomíname si:

MOYZES Štefan

* 24.10.1797 Veselé

† 05.07.1869 Žiar nad Hronom

rímskokatolícky biskup, národovec, zakladateľ a prvý predseda Matice Slovenskej

155. výročie úmrtia

BOJDA Emil

* 14.09.1903 Třebovice

† 21.07.1974 Třebovice (Ostrava)

podnikateľ, konštruktér

50. výročie úmrtia (GALZA PRESS 4/2023)

HLINKA Andrej

* 27.09.1864 Černová (Ružomberok)

† 16.08.1938 Ružomberok

rímskokatolícky kňaz, politik, národovec, predseda HSĽS

160. výročie narodenia

Zdroj:

„Slovník historických osobností mesta Bytča“, sprac. Waldemar Oszczyda, Mesto Bytča, Bytča 2021

Waldemar Ireneusz Oszczyda

790. výročie

Tento rok si pripomíname veľmi významné výročie v dejinách mesta Bytča.

V dokumente spreď 790 rokmi bolo zaznamenané, že Rode, Boleslav, Kračun a Mykud predali zvyšok, t.j. druhú polovicu majetku Bytča, nitrianskemu biskupovi Jakubovi za 44 hrivien striebra. Je to doteraz najstaršia známa zmienka o území Bytče („terra Bycha“).

Táto listina uvádza tiež, že menovaní predali (prvú) polovicu svojho majetku Bytča, ešte biskupovi Jánovi, nitrianskemu biskupovi, za 42 hrivien striebra.

Pretože Ján II. bol nitrianskym biskupom v rokoch 1204-1223, je možné usúdiť, že predaj prvej polovice majetku Bytča sa uskutočnil ešte pred rokom 1223. To znamená, že územie Bytča jestvovalo už pred r.1223.

Uvedený v dokumente Jakub I. bol nitrianskym biskupom v rokoch 1223-1240 a založil opátstvo sv. Beňadika na Skalke pri Trenčíne /1224/.

Druhá polovica majetku Bytča, kúpená biskupom v 1234 roku, je v listine presne ohraničená.

Je v nej uvedená aj dnešná Petrovička ešte pod pôvodným názvom ako rieka Bytča. Tvorila jednu z hraníc predávaného územia.

Prvá polovica územia Bytča bola umiestnená na severovýchode od územia predaného v 1234 r. Chotár celej (neskoršej) Veľkej Bytče sa tak stal majetkom biskupským.

Waldemar Ireneusz Oszczyda

Zdroj:

Marsina R., *Bytča v listinných prameňoch do roku 1526*, v knihe: *Bytča 1378-1978*, Osveta 1978

Školské fotky

1. Ivoríková O., 2. Šušolová, 3. Komancová Emília, 4. Mudráková, 5. Nemcová, 6. Papán, 7. Adamíková, 8. Bočej J., 9. Tabaček, 10. Feranc, 11. Patyková, 12. Hnátková, 13. Kováčiková B., 14. Doczyová, 15. Drbúlová, 16. Beňová, 17. Sakalová, 18. Všelková A., 19. Vršanská, 20. Kleinová E., 21. Nováková, 22. Harvánková M., 23. Drábiková, 24. Talačová Mária, 25. Holáková, 26. Soviarová G., 27. Kukučková, 28. Bohušová
Gymnázium v Bytči - stužková slávnosť, školský rok 1976/1977, 4. ročník, triedna profesorka Janka Kovárová

Fotku nám poskytla pani Gertrúda Ivánková a mená nám doplnila pani JUDr. Gerová Anna (na fotke má číslo 18).

školský rok 1967/68, na foto chýbajú Otto Weinberger a Blanka Pániková
dolný rad z ľava: Štefánia Václavíková, Elena Kavcová, Rozália Štefíková, Filoména Lengyelová, Agnesa Hrošová, Ján Kentoš, Emília Polomíková, Silvia Spišáková, Bernadetta Weinbergerová

Horný rad zľava Oľga Churá, Ondrej Štefík, Ľudmila Pluhařová, Mária Beníčková, Benedikta Šutariková, Kristína Ďurajková, Jozef Hvorečný, Soňa Živná, Anna Haščáková, Mária Žigová, Stanislav Vančura, Jarmila Ďuranová, Mária Holášová, Ján Kavec

Školský rok 1969/70

horný rad z prava (od zvodu) do ľava: Jozef Hvorečný, František Garabík, Emília Ballayová, Elena Kavcová, Blanka Pániková, Mária Holášová, Mária Beníčková, Kristína Ďurajková, Mária Žigová, Rozália Štefíková, Elena Rumanová, Silvia Spišáková, Otto Weinberger

druhý rad z prava (od zvodu) do ľava: Oľga Prítlová, Marta Mičietová, Emília Polomníková, Filoména Lengyelová, Ján Kentoš riaditeľ školy, Agnesa Hrošová zástupkyňa riaditeľa školy, Ján Bačík - predseda Združenia rodičov a priateľov školy (ZRPŠ), Oľga Churá, Soňa Lazarová, Štefánia Václavíková, Bernadetta Weinbergerová

škola v Bytči, školský rok 1952/53, prezývka tejto školy bola Harcovňa

horný rad z ľava Jozefína Tisová, Emil Pánek, Blanka Pániková, Magerčiak, Helena Hagendorfová

dolný rad z ľava Emília Vaclavíková, Filoména Lengyelová, Rudolf Badík, Emília Timková, Silvestra Spišáková

Fotky s menami nám poskytla pani Blanka Pániková.

Stará škola v Bytči (Harcovňa)

V súčasnosti je tam stojí budova bývalého daňového úradu

Požiar v Bytči

V tomto roku si pripomíname 120-te výročie požiaru v Bytči. Citujeme z knihy Bytča 1378 - 1978, strana číslo 208 autor príspevku Slavko Churý.

„Požiar katastrofálnych rozmerov postihol Bytči 01. 08. 1904. Na jeho likvidáciu použili starú striekačku, ktorú si hasičský spolok zadovážil ešte okolo roku 1880. Pri tomto požiaru, ako svedčí zachovaný fotografický materiál, zhorela značná časť mesta a škody dosiahli obrovské rozmery aj preto, že úroveň hasičskej techniky bola nízka. Požiar postihol aj majetok spolku. Zhoreli hadice a poškodili sa ja iné protipožiarne zariadenia. Modernejší výstroj dodala spolku i firma Magirus z Ulmu v hodnote okolo 800 vtedajších zlatých. Roku 1904 vznikali aj prvé vážnejšie rozpory medzi niektorými členmi boru a politickými úradmi v osobe víceslúžneho, ktorý bezdôvodne a neoprávnene napadol hasičov konajúcich nočnú službu.“

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Kaplnka na Podklutci v Bytči

Kaplnku postavili v roku 1845. Vysvätil ju bytčiansky dekan, farár Štefan Tvrдый na sviatok narodenia Panny Márie dňa 08. 09. 1845. Postavili ju z milodarov, ktoré dali ctiteľia Panny Márie. Kaplnka bola zbúraná na Zelený štvrtok v roku 1963.

Na foto je olejomalba. Autorom olejomalby je kostolný maliar Jozef Škorvánek narodený 01. 11. 1885 vo Veľkej Bytči a zomrel 07. 08. 1963 v Považskej Bystrici a je pochovaný na mestskom cintoríne v Bytči.

„Minulosť a dejiny sú učiteľkou života.“

autor Jozef Masaryk - Cuker

Bytčiansky kros

Dňa 16.6.2024 sa uskutočnil v Bytči na Kaplnke 1. ročník amatérskych bežeckých pretekov s názvom Bytčiansky kros. Organizátorom pretekov bolo občianske združenie Behači Bytča a okolie v spolupráci s mestom Bytča. Štart, cieľ ako aj celé zázemie pretekov bolo v parku na Kaplnke.

Pre bežcov boli pripravené dve trate. 14 km Veľký Kros, okruh na ktorom sa súťažilo v 4 vekových kategóriách, muži a ženy. 7 km Malý Kros, okruh na ktorom sa súťažilo bez rozdielu veku, muži a ženy. Taktiež bola vyhlásená aj kategória absolútny víťaz a víťazka na 14 km trati. Víťazi v tejto kategórii získali pohár primátora mesta Bytče. Trate pretekov viedli horským terénom v Bytčianskom chotári. Pekným zážitkom pre bežcov bol iste aj priebeh cez Bytčiansky podjazd popod kanál, ktorý bol osvetlený aj ozvučený. Organizátori pripravili preteky aj pre najmenších bežcov. Deti súťažili v 3 kategóriách rozdelených podľa veku. Detské preteky prebehli na asfaltovom okruhu v parku na Kaplnke. Dĺžka tratí bola podľa veku 600m, 1200m, 1800m. Aj napriek nepriaznivému upršanému počasiu sa na bežeckých pretekoch zúčastnil slušný počet pretekárov.

Dospelí - 214 bežcov, Deti - 63 bežcov. Pre malých aj veľkých športovcov bola prichystaná bohatá tombola. O občerstvenie bolo taktiež postarané chutným gulášom, grilovanými špecialitami, ako aj nealko nápoje, káva.

Absolútnym víťazom a víťazkou pretekov a pohár primátora mesta Bytče získali: Zuzana Michalíčková 00:57:25, Štefan Štefina 00:51:58. V každej kategórii boli vyhlásení prví traja pretekári. Boli odmenení pohármi pre víťazov a vecnými cenami od sponzorov. Každý pretekár, ktorý dobehol do cieľa dostal pamätnú medailu. Medailí bolo vyrobených na tento účel 250 ks. Prvý ročník amatérskych bežeckých pretekov s oficiálnou časomierou v Bytči sa stretol s veľkým záujmom bežcov z celého Slovenska. Všetci sa už tešíme na 2. ročník

Bytčianskeho krosu.

Popis k fotke s víťazmi (zľava): Slavomíra Lokajová (organizátor),

Ing. Juraj Babušík (zástupca primátora mesta

Bytča), Zuzana Michalíčková (absolútna víťazka kategórie ženy), Štefan Štefina (absolútny víťaz), Martin Mahút (organizátor).

Spracoval Martin Mahút

Ďakovná svätá omša na Kaplnke i rozlúčka s našim pánom kaplánom Michalom Mesjarom, ktorému ďakujeme za horlivú službu v našej farnosti Bytča počas 4 rokov a prajeme mu veľa síl, zdravie a Božie požehnanie v rámci jeho novej služby v Ordinariáte OS a OZ SR v Ilave. Michal ďakujeme! 🙌😊🙏 Spracoval PhDr. Martin Gácik

vdp. Peter Švec, Miriam Šipulová, vdp. Michal Mesjar, primátor Miroslav Minárčik, Anna Holincová, DJ. Miloš Paňanek

Pravotár Juraj (Ďuro) Mičura

Narodil sa ako 5. dieťa rodičom Jánovi Mičurovi a manželke Dorote rodenej Kúdelčíkovej v roku 1852. Ján mal spolu z dvoch manželstiev 9 detí, z toho boli 7 chlapci a dve dievčatá.

Juraj maturoval v Ostrihome, právo študoval na Právnickej akadémii v Bratislave. Absolutóriom na akadémii v Bratislave získal po úspešnom absolvovaní 16 semestrálnych skúšok 19. 6. 1874. Ako pravotár (teraz právnik – advokát) bol známy v širšom okolí. Bol strýkom JUDr. Martina Mičuru a pravotárom v Bytči. Zomrel v roku 1919 v Tešine, pochovaný je spolu s manželkou na cintoríne pri kostole v Dlhom Poli. Manželka Sidónia, rodom Rovnianeková po smrti manžela žila v Dlhom Poli u sestry Štefana Ondrejoviča – Anny. Zomrela v roku 1939. Ich manželstvo bolo bezdetné.

Manželka Sidónia bola sesternicou Petra Víťazoslava Rovnianeka rodom z Dolného Hričova (1867 – 1933). Rovnianek bol kňazom, podnikateľom, finančníkom, vydávateľom, národovcom, spoluzakladateľom a prvým predsedom Matice slovenskej v USA, bol činný aj v spolku Živena a Sokol. Po vystáňovaní sa do USA ako prenasledovaný panslav v Rakúsko - Uhorsku významne podporoval povedomie Slovákov v USA. Toto povedomie národovca sa prenieslo aj na sesternicu Sidóniu a spojilo sa s národnostným cítením manžela Juraja Mičuru. Jeho manželka napr. v roku 1930 bola v Bytči predsedkyňou Katolíckej jednoty. V rokoch pred 1. Svetovou vojnou sa v hostinci Imricha Mičuru (pri kostole) v Dlhom Poli stretávali národovci ako advokát Juraj Mičura, jeho synovec Martin Mičura, Janko Jesenský (spisovateľ), Dr. Hálek (lekár) narodený v Prahe, pôsobil na Kysuciach, v Žiline, založil Detskú nemocnicu v Bytčici, Fridrichovský (svokor Dr. M. Mičuru), Čajda - národný buditeľ z Dlhého Poľa a možno aj iní.

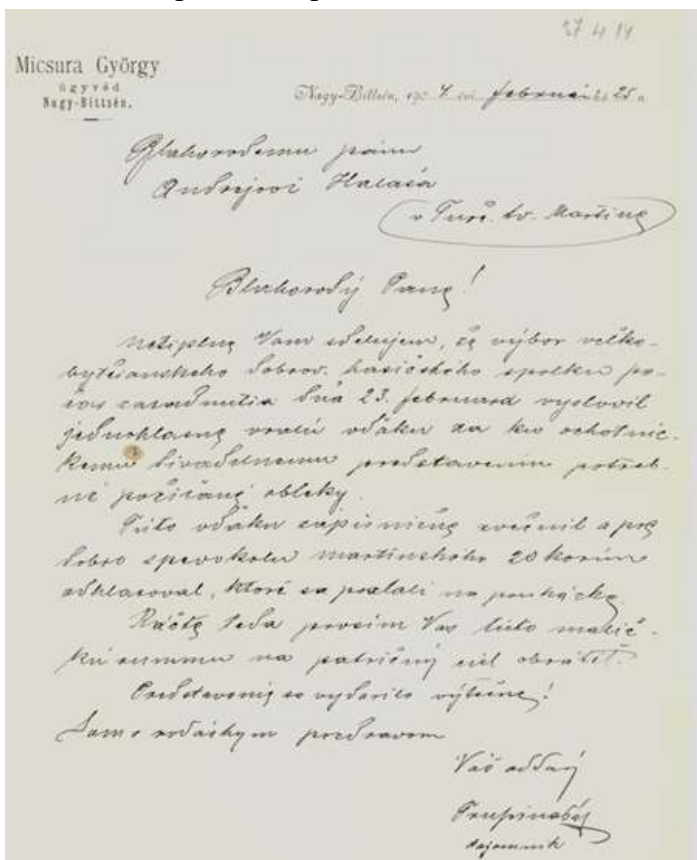
Juraj Mičura zachoval si slovenské povedomie a ním povzbudzoval aj iných. Býval v dome na námestí v Bytči, bol spoluorganizátorom národného a kultúrneho života v meste. Bol činný v hasičskom zbore (predseda spolku v rokoch 1895 – 1907), v jeho dome sa organizovali divadelné predstavenia. Vo svojej advokátskej kancelárii poskytol budúcim advokátom prax, ako synovcovi Martinovi Mičurovi, ďalej Jankovi Jesenskému, Pivkovi, Hranecovi a iným. V roku 1900 vznikol Veľkobyččiansky spevokol, bol jeho členom a tajomníkom. V roku 1919 vznikol vo Veľkej Bytči Tamburášsky orchester s 23 členmi, Juraj Mičura bol jeho členom a aj predsedom.

V roku 1918 bol Juraj Mičura členom Slovenskej národnej rady a signatárom Deklarácie slovenského národa v Martine 30. 10. 1918 spolu so svojim synovcom JUDr. Martinom Mičurou. Na sneme zvolili 20 členný výbor SNR a 12 členný výkonný výbor. Dr. Martin Mičura a Juraj Mičura neboli zvolení. V roku 1896 kandidoval do uhorského snemu za okres Bytča s programom Krajinskej katolíckej ľudovej strany. Z Trenčianskej župy kandidovali aj za okres Púchov Vincent Havlíček, za Žilinu a Rajec Michal Juriš. Vo volebnom roku 1896 dňa 30. júla rečnil na zhromaždení v Novom Meste nad Váhom za účasti asi 8000 ľudí. Zhromaždenia sa zúčastnili napr. slúžny Rexa, MUDr. Makovický, Kohút, Čajda a ďalší. (Z denníka Ľudovíta Ríznera 1849-1913). V tomto roku po dohode so SNS kandidoval vo Veľkej Bytči do Uhorského snemu s programom Krajinskej ľudovej strany.

Po rozpade Rakúsko - Uhorska spoluorganizoval so synovcom Dr. Martinom Mičurou, Jankom Jesenským a ďalšími v odboji proti vojskám Maďarského kráľovstva, ktorí v snahe obnoviť pôvodný režim operovali v priestore Žiliny a Bytče. Aj keď v tom čase už v oblasti pôsobili československé vojská, organizovali Národné gardy a Národné výbory ako inštitúcie samostatnosti Slovenska a jeho oslobodenia. Víťazstvo československej armády a národných gard bolo

Juraj (Ďuro) Mičura (rodinné foto)

Dokument je uložený v Archíve literatúry a umenia Slovenskej národnej knihovni v Martine. Sig. 37 H 14-1. (List je adresovaný Andrejovi Halašovi).

Dokument je uložený v Archíve literatúry a umenia Slovenskej národnej knihovni v Martine. Sig.94C39. list písaný SNR.

završené 5. decembra 1918 bojami v priestore Kotešovej. Z tejto príležitosti je pred miestnou školou postavený pamätník.

Juraj Mičura a manželka boli nielen národovcami ale aj podporovateľmi katolíckeho presvedčenia. Podporovali napríklad obnovu a vybavenie kaplnky U Mrníkov v Dlhom Poli a kostola v Dlhom Poli. Manželka Sidónia dala zhotoviť pre obnovovaný kostol sv. Martina v Dlhom Poli v roku 1927 dve vitrážne okná. Pravotár Ďuro Mičura podporil prestavbu kaplnky v roku 1894 u Mrníkov, ktorá bola postavená v roku 1744. Na obnovu celej stavby prispel čiastkou 160 zlatých, dal zhotoviť zvon a v hotovosti prispel ešte čiastkou 50 zlatých. V krčme u jeho brata Imricha Mičuru – otca JUDr. Martina Mičuru (pri kostole) sa organizovala

Miesto odpočinku Juraja a Sidónie na cintorine v Dlhom Poli pri kostole sv. Martina

zbierka na kaplnku, ktorá činila 58 zlatých.

*

Inzerát: V mojom dome v rynku mesta Nagybecse na miešaný tovar už dlhé roky dobre zavedené obchodné miestnosti od 6. júla 1914 dávam do prenájmu. Prihlásiť sa možno ústne alebo písomne. **Ďuro Micsura** advokát Nagybecse (Trenčanská). Inzercia v Slovenských ľudových novinách, 7.5.1914

— Pamiatke Juraja Mičuru. (List z Bytče.)
V utorok dňa 25 ho t. m. odprevadili sme na večný odpočinok p. Juraja Mičuru, advokáta, ktorý po ťažkej nemoci zosnul 22-ho t. m. v nemocnici tešínskej a jeho telesné pozostatky boli prevezené do Veľkej Bytče, jeho pôsobiska, odkiaľ do jeho rodiska Dlhého poľa.
Juro Mičura narodil sa v Dlhompoli roku 1852, 18. novembra, skončil gymnázium v Ostrihome a práva v Bratislave. Jako advokát osadil sa v Bytči, kde konal advokátsku prax. Zosnulý bol muž bezúšľachetného slovenského charakteru, on udržoval v Trenčianskej v časoch ešte nám Slovákom neprajných ducha národného, hniezdečko teplé k svojej, za ktoré bol vždy prenasledovaný Jeho to nemýlilo, vydržal. Až konečne sa i dožil oslobodenia zpod jarma maďarského svojho rodu, z ktorého pošiel a ktorý tak zbožne miloval. Utešený nad prevratom, plesalo jeho šľachetné srdce ale nemoc ťažká podkopávala jeho zdravie, až neuprosná smrť vyrvala nám ho z náručia, vtedy keď sme ho najviac potrebovali, keď sme mali mať v ňom vytrvalého vodcu.
Ako právnik vychoval nám Slovákom celý rad výborných ľudí, známych na celom Slovensku, ako: Janka Jesenského, Vladimíra Pivku, Matúša Duchaja, Martina svojho synovca, Bargára, Hranca, Katreňáka a iných, ktorí boli u neho ako koncipienti.
Nad jeho hrobom spievala sa pieseň: »Kto za pravdu horí.«
— ý.

Pomník Národnej gardy v Bytči

Materiál poskytl Slovenská národná knihovňa z Archívu literatúry a umenia v Martine. Národné noviny, č. 50 zo dňa 12.4.1919, s 5

Autor: Ján Mičura

Hričovský hrad na známke

Zrúcanina Hričovského hradu sa nachádza v katastri obce Hričovské Podhradie v okrese Žilina. Hrad je situovaný približne 1 km južne od centra obce, odkiaľ vedie červené turistické značenie s náučným chodníkom. Z geomorfologického hľadiska sa objekt hradnej zrúcaniny nachádza v Súľovských vrchoch. Bralnatý reliéf hradného kopca je tvorený odolnými súľovskými zlepenkami. Strategická poloha severného výbežku Súľovských skál, na ktorom je v nadmorskej výške 567 m n. m. v údolí na ľavom brehu rieky Váh situovaný hrad, umožňovala vizuálnu kontrolu nad presunmi na cestných aj vodných komunikáciách.

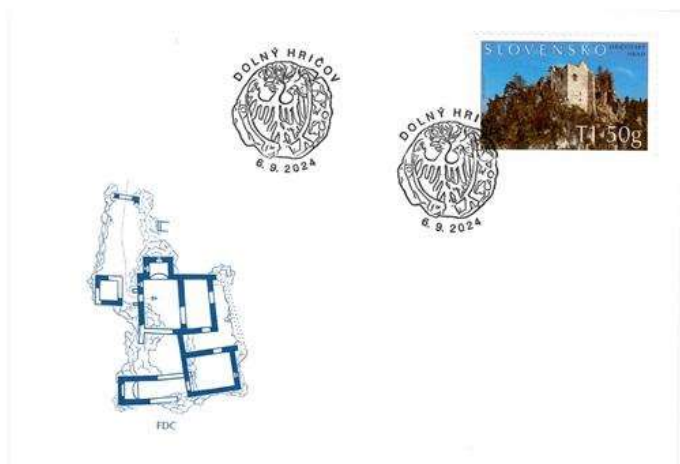
Hrad Hričov, vtedy nazývaný „castrum Hričov“, nechal postaviť magister Toluš, syn Farkaša, v 13. storočí medzi rokmi 1254 a 1265. Bolo to za vlády uhorského kráľa Bela IV. Na

konci 13. storočia vlastnil hrad Matúš Čák Trenčiansky. K rozsiahlejšej prestavbe hradu došlo v 15. storočí, kedy hrad vlastnil Blažej Podmanický, ktorý ho získal darom od uhorského kráľa Mateja I. Korvína. Výraznými osobnosťami v dejinách hradu v 16. storočí, boli aj bratia Ján a Rafael Podmanický, ktorí ale neboli priami potomkovia Blažeja. V tom čase bola na hrade nelegálna mincovňa, kde sa vyrábali falzifikáty mincí. V druhej polovici 16. storočia získal hrad František Thurzo kúpou od Jany Likerky. Po jej odchode už viac hrad neslúžil ani ako dočasné sídlo jeho majiteľov. V 17. storočí boli poslednými majiteľmi Esterházyovci, ktorí však hrad nevyužívali ani sa oň nestarali a v 18. storočí sa zrýchlil jeho proces premeny na zrúcaninu. Hrad ostal nepovšimnutý až do roku 2010. Hrad Hričov možno rozdeliť na tri celky, ktoré pozostávajú z hradného jadra, prvého a druhého predhradía. Hradné jadro tvoria štyri hradné paláce: horný, zadný, stredný a predný. Prvé predhradie obsahuje pozostatky druhej brány a obrannej veže – tzv. rožnej veže. Druhé predhradie vymedzoval dnes úplne za-

niknutý hradobný múr so vstupom, pričom v priestore nádvoría je dodnes zachovaný objekt cisterny.

Združenie priateľov Hričovského hradu (ZPHH) vzniklo dňa 7. 7. 2010. Je neziskovou organizáciou a funguje na princípe dobrovoľníctva. Venuje sa konzervácii a obnove pamiatkových objektov: hrad Hričov, mýtnica v obci Dolný Hričov a hrad Súľov. Združenie je aj spoluvlastníkom nepamiatkového objektu budovy starej školy v obci Hričovské Podhradie. Z dlhodobého hľadiska sa dobrovoľníci snažia dosiahnuť kompletnú konzerváciu a archeologické preskúmanie hradu Hričov s uchovaním autenticity objektu. Pre prezentáciu nálezov a výskumov si organizácia vybrala objekt mýtnice v Dolnom Hričove a budovu starej školy v Hričovskom Podhradí.

V piatok 6. septembra 2024 mala táto nová poštová známka v hodnote 1,50 eura slávnostnú inauguráciu. Súčasne so známkou bola vydaná aj obálka prvého dňa s pečiatkou s dátumom inaugurácie a domicilom obce Dolný Hričov.

Motívom prítláče na obálke je pôdorys hradu a na pečiatke je zobrazená minca, ktorá sa na hrade našla. Autorom výtvarného návrhu je akademický maliar Martin Činovský. Spracoval PhDr. Martin Gácik, prevzaté z FB PhDr. Jozef Mihálik

Nezvratná škoda na bytčianskom pivovare

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Filumenistika na Slovensku

Zberateľstvo prechádza zmenami, nevyhlo sa tomu ani zbieranie zápalkových nálepiek – **filumenistika** (niekedy i filuménia). Skončili klasické zápalkové nálepky na škatuľkách, objavili sa celé kartónové škatuľky – **prírezy**. „Vlajková loď“ filumenistov – **Smrečina Banská Bystrica** ukončila výrobu zápaliek na Slovensku v roku 2002. Na Slovensku sa objavili drobní výrobcovia zápaliek, ktorí už nenadviazali na veľkovýrobu zápaliek. Preorientovali sa na výrobu reklamných zápaliek, hlavne dovozom z Poľska. Ďalším klincom do rakve, pokiaľ nerátam jednorázové zapalovače, bolo obmedzenie, niekde až zákaz fajčenia, v pohostinských zariadeniach, hoteloch, atď. Prišli spoločenské zmeny, generácia filumenistov stará, vymierala, mladá krv sa neobjavila. Nasledoval pokles členskej základne **SFZ (Slovenský filumenistický zväz)** a pri poklese asi na 25 – 30 členov došlo zákonito i k ukončeniu existencie SFZ. S filumenisti začali riešiť otázky – **čo,**

ako a kde zbierať, tj. pokračovať vo svojich zbierkach. **Čo?** Sme na Slovensku, takže slovenské zápalkové nálepky, prírezy, prípadne československé a české nálepky. Sú najlepšie dosažiteľné, objavujú sa zbierky po zberateľoch, ktorí ukončili s filumenistikou. Nenáročným je i tematické zbieranie s motívom : – vlajky, lode, šport, flóra, fauna, osobnosti,

lietadlá, atď. **Ako?** Kde sú doby, kedy si filumenisti posielali a vymieňali zápalkové nálepky poštou v obálkach, obvykle formou 50 kusov za 50 kusov. Po tom ako sa objavili katalógy a výlepné listy (prakticky album, formát A-4) sa zbieranie zmenilo na dohľadávanie chýbajúcich katalógových čísel zápalkových nálepiek a dolepanie prázdnych okienok vo výlepných listoch. Väčšinou išlo opäť o korešpondenčnú výmenu, dopĺňovanie cez inzeráty v klubových časopisoch, účasťou na klubových schôdzkach, na výmenných burzách, výstavách. Išlo o závodné kluby, takže miesta a priestory schôdzok boli zadarmo. **Kde?** Pravidelné výmenné stretnutia skončili, prišlo obdobie internetu. Filumenisti využívajú hlavne stránky **matchbox labels ebay**, (Collectible Matchbox Labels, Matchbox Labels for

Rozmer 55 x 35 mm, rok 1907

sale, atď.). Stačí sa zaregistrovať a už len hľadať a čakať, kedy sa objaví na stránkach tá vaša „hľadaná“ zápalková nálepka. Samozrejme, že ešte nemáte vyhrané. Pri niektorých ide obvykle o 7 dňovú aukciu, kde napr. vyvolávacía cena 3 \$ nemusí byť konečná a víťazná. Niekedy sa poslednú minútu strhne „uragán“ a človek nestíha sledovať a reagovať na stúpajúce ceny. Ale všeobecne, u väčšiny prípadov je cena za „vysúťáženú“ zápalkovú nálepku často nižšia, ako cena za poštovné, pokiaľ nálepka putuje z Austrálie alebo z Kanady. K doplneniu zbierky stojí za pokus i návšteva „blšieho“ trhu. Na záver pár starých zápalkových nálepiek z Bytče z dielne Juraj Reitter, resp. Juraj Reitter junior.

Ochranná známka „labuť“, skutočný rozmer 55 x 37 mm, rok 1896

Rozmer 57 x 36 mm, rok 1907

Spracoval Vladimír Gajdoš

Verše všedného dňa od Michala Luláka

Ktorá cesta v živote je tá správna? Kadiaľ sa vybrať, ktorým smerom? Stane sa, že poradiť niekomu inému by bolo určite jednoduchšie, ako rozhodnúť sa. Stratíť sa je opoznanie menej zložitejšie, ako sa znova nájsť. Napriek znalosti, že víťazstvom je práve cesta vedúca do cieľa, najlepšie pomôže prekonať strach, ktorý by mohol zneistiť krok a odhodlanie. Nebola by škoda prísť o tie zázraky života len kvoli obavám z neúspechu? Čo povieš?

*Zavše sa prihodí, že osud spraví v srdci diery,
nekrváca, padajú z neho iba slzy,
v žiali sa rozplynie chuť na večeru,
Je koniec blízko? Neni ještě brzy?*

*Vyhnúť sa prehre je zdanlivo nie možné,
vzniknutá emócia ťa strašne mučí,
vstať a vykročiť statočne je tak náročné,
v tú ranu ťa život najviac učí.*

*Pádom si rozbil sa na malé kúsky,
aby si naplnil však svoju rolu,
chodníkom, ktorý je tak neúmerne úzky,
chod' zložiť kúsky seba v celok, znovu.*

*Usmej sa teda aj keď spievať nemáš chuť,
ak treba, pusti slzy nech sa idú vyvetrať,
nech za to stojí všetko, čo chceš dosiahnuť,
aby zážitkami boli, nie len slová povedané do vetra.*

Pár múdrych viet na každý deň:

Každý z nás má v sebe dobrého a zlého vlka, je len na nás, ktorého z nich budeme kŕmiť.

S láskou je to ako v reštaurácii. Vyberáš, vyberáš a keď nakoniec vyberieš, pozeráš druhému do taniera, čo vybral on.

Cesty nikdy nie sú ľahké, ale sú ciele, ktoré stoja za námahu cesty.

Rozprávky nevznikli preto, aby deti zaspali, ale aby sa dospelí zobudili.

Spracoval Michal Lulák

Recepty

Huspenina

2 kg bravčových nožičiek, 3 dcl vody, 12 dkg rôznej koreňovej zeleniny, celé čierne korenie, cibuľa dva strúčiky cesnaku, soľ. Nožičky umyté zalejeme studenou vodou a pomaly varíme. Po 1 hodine varenia pridáme koreňovú zeleninu a celé čierne korenie, cibuľu, cesnak a soľ. Varíme ešte asi 2 aj pol hodiny až tri hodiny. Potom nožičky vykostíme, mäso rozdelíme na tanieru a zalejeme precedeným vývarom. Huspeninu necháme v chlade stuhnúť. Podávame pokvapkanú octom s chlebom a cibuľovým šalátom.

Čalamáda

5 kg kapusty, 1 kg cibule, 3 horčicové poháre na drobno postrúhaného chrenu. 1 pohár oleja, polovica lyžice soli. Nálev: jedno deko, trištvrte litra octu, 50 dkg práškového cukru a uvaríme. Necháme vychladnúť a spolu zmiešame. Dávame do pohárov a nesterilizujeme.

Čalamáda

2,5 kg kapusty, pol kg papriek, pol kg cibule, pol kg mrkve nastrúhať. Nálev: jedno deko, pol litra octu, pol litra oleja, 3 až 5 kusov feferónok, dobre premiešame. Necháme 2 hodiny odpočinúť. Potom dáme do pohárov a nesterilizujeme.

Jeseň 1996

Kvasená kapusta

5 kg kapusty (dve stredné hlávky) očistíme a na jemno pokrájame a jednu veľkú cibuľu. Posolíme (8 malých lyžičiek soli), pridáme celé čierne korenie (kávová lyžička), rascu (3 lyžičky). Pomiešame, necháme stáť 4 až 5 hodín, aby kapusta zmäkla. Po zmäknutí opäť premiešame, naložíme, natlačíme do 5 litrovej uhorkovej fľaše. Medzi kapustu dáme 4 očistené chreny a môžeme pridať aj bobkový list a kôpor. Na kapustu položíme vzperu a zaťažíme 7 dcl fľašou naplnenou vodou. Kapustu necháme v kuchyni a asi o 10 dní vykvasí. Potom odložíme na chladnejšie miesto a môžeme konzumovať.

Recepty boli čerpané z kuchárskej knihy mojej starej mamy p. Márie Mahdíkovej, rodenej Čmárovej

Spracoval PhDr. Martin Gácik

Vydáva: **Občianske združenie GALZA**

IČO vydavateľa: 42 220 548

Sídlo vydavateľa: SNP 894/1, 014 01 Bytča

Evidenčné číslo: EV 4884/13

Redakčná rada: PhDr. Martin Gácik,

Barbora Šperková, Ing. Juraj Hikl.

Nepredajné. Bez apretácie. Kvartálnik.

Náklad: 100 kusov. Číslo vydané: november 2024

ISSN 1339-4975

9 771339 497007